

שבת דף מ"ז, פירוק והרבה בכלים -

בעניין פירוק והרכבה בנשק אישי ובמחסנית

א. הכנסת מחסנית לנשק אישי - יש אומרים שאסורה מדרבנן¹ (ולדבריהם, במידת האפשר, מוטב להכניס את המחסנית לנשק לפני שבת, כשאינן בכך בעיה ביטחונית), ויש מתירים להכניס את המחסנית² לכתחילה³.
הוצאת מחסנית מהנשק מותרת⁴.

¹ בשו"ע (שיג, ו) מבואר שתקיעת חלקי כלי זה לזה אסורה מן התורה, והידוק חלקים זה לזה אסור מדרבנן. תקיעת המחסנית בחוזק ברובה היא תקיעה מהודקת, מאחר שיש הכרח שהמחסנית תיכנס לרובה באופן מושלם; לכן, ברור שבתקיעה ישנו איסור דרבנן. יתר על כן, לאחר התקיעה הראשונית יש לחזק את ההידוק (באמצעות מכה בתחתית המחסנית), ואפשר שמדובר על תקיעה גמורה שאסורה מן התורה [וכעין ראייה לדבר בפהמ"ש לרמב"ם (ביצה, א' ה'), שתקיעה פירושה חיזוק של חיבור קיים כבר; ועיין מאמרו של הרב חנן לוי שליט"א בקובץ "מחניך", חלק ב']. אמנם, יש מי שהציע, שמאחר שמטרת התקיעה היא חיבור המחסנית אל הקפיץ, אין היא מוגדרת כתקיעה גמורה. ועיין בארחות שבת (פרק ח', הערה ס"ה), שהגדיר הרכבה על ידי קפיץ כהרכבה רפויה, בטענה ש"סוף סוף אין כאן צורך בגבורה ואומנות כלל".

ושמא, הגדרת התקיעה הגמורה תלויה במחלוקת שהביא הבה"ל (סוף שי"ג) בין הראב"ד והסמ"ג, דלדעת הראב"ד כל דבר שעומד בלי להתנועע (ופשיטא שכך הוא בנידון דידן) מוגדר כתקיעה; בעוד שלדעת הסמ"ג תקיעה היא רק פעולה שצריכה גבורה ואומנות.

סברה נוספת להקל בנידון דידן היא, שהמחסנית לא הופכת חלק מהנשק, ועל כן אין בכך חיבור (ומעין חץ שנתחב בקשת). ברם, קשה לסמוך על סברה זו, משום שהמחסנית כשלעצמה מהווה כלי, המוגדר חלק מהנשק. נראה, שהסברה המרכזית להקל בנידון דידן מבוססת על כך, שהמחסנית "מיועדת לפירוק ולהרכבה". המגן אברהם (שי"ג, ס"ק י"ב; וכן משמע בט"ז שם, ס"ק ז') כתב, שמותר להבריג מכסה בקבוק אף בחוזק מאחר שתשמישו בכך. אלא, שנחלקו האחרונים בהבנת קולא זו:

לדעת שו"ע הרב (שיג, כא), מותר לפרק ולהרכיב כל כלי שפירוקו תדיר ביותר, ולכן מותר לתקוע חלקי מיטה זה לזה אם מפרקים אותם בכל יום. מאידך, דעת החזו"א (או"ח קנ"א מכתב לסי' שי"ג) שרק כלי שחלקיו מוגדרים כלים בפני עצמם גם בשעת חיבורם מותר בפירוק ובהרכבה.

מסתבר, שהכנסת המחסנית מתאימה לשתי ההגדרות שלפנינו. לדעת שו"ע הרב, פשיטא דשרי, משום שהמחסנית מתפרקת תדיר. לדעת החזו"א, המחסנית שומרת על מעמדה ככלי עצמאי גם היותה בנשק, משום שתקיעת מחסנית כשאינן אפשרות להוציאה - היא קלקול לנשק, ולא תיקון לו (וכעין זה בשו"ת מנחת יצחק ח', כ"ז).

עם זאת, הגר"ד ליאור שליט"א הורה, שהכנסת מחסנית לנשק אסורה מדרבנן (וכן מביא בשמו הגר"א נבצל שליט"א). נימוקו: אמנם מוציאים את המחסנית לעיתים קרובות, אך הדבר נובע מהוראות בטיחות (או לאחר שהמחסנית נגמרת), ולא ניתן לומר שהדבר מיועד לפירוק ולהרכבה. אמנם, גם הגר"ד מודה שלא מדובר על מכה בפטיש, משום שסוף סוף גם לאחר ההידוק המחסנית והנשק הם שני כלים נפרדים, ואינם הופכים לכלי אחד.

מהגר"מ אליהו שליט"א שמענו, שהכנסת מחסנית לנשק אסורה מן התורה, אלא שאין לחרוג מהוראות הבטיחות של צה"ל בעניין.

² יש להסתפק האם מותר להכניס לנשק מחסנית שמעולם לא היתה בו, מדין "אהדורי אודרא לבי סדיא". בדומה לכך, הסתפק הגרש"ז אויערבך האם מותר להכניס מחט חדשה למזרק בשבת, משום שאינה קבועה שם. אמנם, ברור שמותר להכניס כדורים לנשק, משום שאינם חלק ממנו (ואין הבדל בין הכנסת כדורים לנשק, ובין הכנסת מים לכוס). אלא שכאמור, יש להסתפק האם זהו דין המחסנית, או שמא המחסנית הופכת לחלק מהנשק, ועל כן יש בהכנסתה חשש מכה בפטיש.

³ כמבואר בהערות הקודמות. ויש לצרף לכך את דעת החזו"ן אי"ש, שאין אפילו איסור דרבנן בהידוק שאין אפשרות לתקעו.

⁴ אם יש איסור בתקיעת המחסנית, הריהו משום מתקן כלי, ולא משום בונה; ורבים סבורים שבמלאכת תיקון כלי אין איסור בפירוק (עיין סיכום השיטות בארחות שבת, פרק ח' הערה ס"ה).

פירוק ובהרכבה ראשוניים של נשק אישי אין איסור תורה⁵. עם זאת, אם אין צורך מבצעי, אסור לפרק את הנשק בשבת; וגם במקום צורך, טוב לתקוע את הפין הסוגר בשינוי⁶.

ב. פירוק והרכבת המכלול של נשק אישי ("פירוק משני") אסורים - לרוב הדעות - מן התורה, ויש להימנע מהם בשבת, אלא אם כן ישנו צורך מבצעי⁷.

⁵ בשו"ע (שי"ג, ו) נפסק, שהמרכיב כלי בתקיעת חלקיו זה בזה חייב חטאת משום בונה או משום מכה בפטיש. לדעת החיי אדם (מ"ד, ה'), ישנו איסור תורה בכל דבר שמשלימים את צורתו בהידוק, אף כשאין בהידוק תקיעה גמורה (ועיין במאמר מרדכי [סימן שי"ד] שחולק, וכדבריו משמע בחזו"א בסימן נ'). על פי דרכו, הרכבת נשק אסורה מן התורה כתקיעה גמורה, וכ"כ לדינא בשו"ת היכל יצחק או"ח מ"א.

עם זאת, אפשר שיש מקום להקל בדבר, כפי שיתבאר. בראשונים מצאנו ניסוחים שונים להגדרת התקיעה האסורה מן התורה. הרמב"ם (פיה"מ כלים י"א, ז') והרי"ד (בתוספותיו, עירובין לה.) כתבו, שחייבים על תקיעה שהיא מעשה אומן. לעומתם, כתבו התוס' (שבת קב.): שחייבים על תקיעה שיש בה "גבורה ואומנות", דהיינו מעשה חשוב או מקצועי המצריך כח. גישה שלישית מביא המג"א (שי"ג ס"ק י"א, ועיין בה"ל שם), שכל חיבור שמקפידים שלא יתנועע במקומו - אסור מן התורה. אמנם, בערוך השולחן כתב, כי כוונת הראב"ד שחיבור שאינו מתנועע אסור מדרבנן, ועיין מאירי שבת מז:.

והנה, יש לדון בכל אחת מהדעות בראשונים בפני עצמה. נראה, שלדעת התוס' הרכבת הנשק אינה אסורה מן התורה, משום שאין היא דורשת גבורה ואומנות. עם זאת, לדעת הראב"ד הרכבת הנשק היא הרכבה מהודקת שאינה מתנועעת, ואם לדעתו יש בהרכבה כזו איסור תורה, הרי שגם הרכבת הנשק אסורה מן התורה (ועיין שו"ת אורח משפט, סימן קל"ד, שבניין שלא ניכר בו ריפיון אסור מן התורה; ונאמר לנו שזו דעת הגר"מ אליהו שליט"א).

לדעת הרמב"ם, מסתבר שהרכבת נשק אינה מעשה אומן; אף שאפשר שבוה יש מקום לחלק בין פירוק ראשוני ופירוק משני (ועיין בהערות הבאות הגדרת מעשה אומן בהקשר זה).

יש להעיר, שמובא בשם החזו"ן אי"ש שהכנסת תקע לשקע שבקיר אסורה מן התורה משום שזהו "חיבור חשוב". נראה, שבדברים אלה ישנה הגדרה מחודשת של אופי החיבור שאסור מן התורה; אך בלאו הכי יש המפקפקים בשמועה זו. למעשה, שמענו מהגר"י נויברט שליט"א, שאין איסור תורה בפירוק ראשוני של נשק, משום שהפירוק הוא חלק מתשימושו הסדיר. (וכעין זה כתב הגר"ש גורן בשו"ת משיב מלחמה, סימן ע"ז). לעומתו, דעת הגר"ד ליאור שליט"א, שעיקר שימוש של הנשק במחובר, והפירוק מתבצע אך ורק לניקוי, ולכן הפירוק איננו חלק מן השימוש בנשק, ויש בו חשש איסור תורה. והדגיש הגר"ד, שאף שיש מקלים לפרק מיטה ששימושה בפירוק והרכבה, הרי זה רק משום שהפירוק נחוצה לצורך טלטולה, והיתר זה איננו קיים בנשק.

עוד יש לדון במשנה בשבת (קג.), שם נאמר: "המכה בקורנס על הסדן חייב", וביאר רש"י שם, שמדובר על פטיש שמחליקים בו טסי זהב, ויש צורך ליישרו כל העת. יישור זה אסור מן התורה. דברי המשנה נפסקו להלכה במאירי שם, אך מהרמב"ם בפירוש המשניות שם משמע שאין הלכה כן.

לכאורה, ממשנה זו ניתן ללמוד, שפעולה שיש בה תיקון גמור אסורה מן התורה אף אם מבצעים אותה בתור "טיפול קבוע". עם זאת, בשו"ת היכל יצחק (או"ח מ"ג) חילק בשני אופנים בין יישור הפטיש להרכבת מיטה רפויה: אופן א' - הגר"א הציע, כי יישור הקורנס הוא בגד אילוץ, ואיננו חלק מהשימוש הרצוי בו, מה שאין כן במיטה, שמעוניינים לכתחילה שיהיה לה גם מצב מפורק.

על פי הבנה זו, פירוק נשק לניקוי אסור, משום שגם בנשק היינו מעדיפים מציאות שבה אין הכרח בפירוק. אופן ב' - עוד הציג הגר"א, שבמיטה מדובר על הרכבת חלקים, בעוד שבקורנס מדובר על תיקון הכלי עצמו. על פי הבנה זו, יש מקום להקל בהרכבת הנשק, משום שאין בה תיקון כל הכלי עצמו, אלא הרכבת חלקים בלבד. טעם נוסף להקל בפירוק ובהרכבה ראשוניים בוקע ועולה מדברי ערוך השולחן, שטען שאין איסור בפירוק שלא מפריד בצורה מלאה את חלקי הכלי אלא מאלה (וטענה זו מפורשת, למעשה, בדברי הר"ן בסוף פרק כירה). סברת הדבר היא, שפירוק שאיננו מלא לא מהווה ביטול גמור של שם כלי. חשוב לציין, שסברה זו מתייחסת דווקא לפירוק הנשק. בהחלט ייתכן, שבהרכבת הנשק יהיה איסור של בניין, אף אם פירוק חלקיו לא היה מושלם.

⁶ כתבנו שטוב לתקוע בשינוי, משום שכאמור בהערה הקודמת, ישנם רבים שהחמירו שההרכבה אסורה. כמו כן, אפשר שבטלטול חלקי הנשק ישנו איסור מוקצה, וצ"ב. ואכן, גם בשו"ת משיב מלחמה כתב שטוב לבצע את התקיעה בשינוי.

⁷ כפי שראינו לעיל, דעת הרמב"ם היא שחיבור שאסור מן התורה הוא דווקא במעשה אומן. שמענו מהגר"ד ליאור שליט"א ומהגר"א וייס שליט"א, שמאחר שיש צורך ללמד כל חייל כיצד לפרק ולהרכיב את הנשק, הרי שהפירוק וההרכבה הם בגדר מעשה אומן. והוסיף הגר"ד ליאור, שאף שלאחר הלימוד חיילים מסוגלים לבצע את הפירוק וההרכבה כדבר שבשיגרה, הרי שמאחר שמלכתחילה צריך היה ללמד אותם כיצד לבצע פעולה זו, הריהי בגדר מעשה אומן.

דברי הגר"ד ליאור והגר"א וייס מבוססים על דעת הר"ן, שטען שאף שאין בניין בכלים, הרי שבניית כלי במעשה אומן אסורה. מסברא, נראה שבמעשה אומן כזה ישנו איסור תורה אף אם 'דרכו בפירוק ובהרכבה', משום שסוף סוף בשעה שהכלי מפורק הרי בטל ממנו שם כלי, והרכבתו היא בגדר יצירה חדשה; וכן משמע בשו"ת אבני נזר (או"ח ר"א), וכן דעת הגר"י נויברט שליט"א.

ואמנם, שמעתי מהרב שלמה לוי שליט"א, שמאחר שהנשק יוצר מראש על דעת זה שבמסגרת הטיפול השוטף יפרקוהו וירכיבוהו, הרי שבפירוקו הוא איננו נחשב למבוטל. לפיכך, אף שיש צורך ללמוד כיצד לפרק ולהרכיב נשק, אין זה בגדר 'מעשה אומן', שבפירוקו בטל שם הכלי [והצענו סברה זו בפני הגר"א וייס שליט"א, ואמר שהדברים מתיישבים על הלב]. אלא, שאף אם נקבל סברה זו, נראה כי ישנו איסור דרבנן בכל פירוק שאין רגילים בו יום יום (אלא רק בטיפול שבועי וכדומה), וכמבואר בדברי שולחן ערוך הרב, שהבאנו לעיל.

אפשר, שיש מקום לתלות קולא זו במחלוקת בין הראשונים. דהנה דעת הר"ן היא, שהחיבור ההדוק אסור משום שיש בו יצירה חדשה - מעיקרא שברי כלים, והשתא כלי. על פי גישה זו, נראה שאף אם מלכתחילה הנשק יוצר על דעת זה שיפורק, הרי שסוף סוף בהיותו מופרק הוא איננו כלי, והרכבתו אסורה. עם זאת, על פי התוס' ההרכבה המהודקת אסורה משום שהיא בגדר "מעשה חשוב". אם כך, בהחלט ניתן לומר שהכוונה הקמאית בייצור הנשק היא בעלת חשיבות, והיא מגדירה את הרכבת

גם כאשר מרכיבים את הנשק לצורך מבצעי, יש להקפיד לבצע לפחות את סיום ההרכבה⁸ בשינוי (כגון: לסיים את דחיפת "פין פציל" למכלול באמצעות המרפק; ובמידת האפשר טוב לבצע את הרכב הברגים ופירוקם בשינוי⁹).

הנשק כמעשה שאיננו חשוב, אף אם היה מפורק לחלוטין. ולדינא, יש שפסקו שפירוק נשק הוא איסור דרבנן, ולא איסור תורה - עיין שו"ת משיב מלחמה, ושו"ת המורים בקשת.

לדיון זה יש לצרף את המחלוקת הנרחבת בין האחרונים האם "בניין לשעה", דהיינו בניין שעתידים לפרקו, אסור (ועיין שו"ת עטרת פז או"ח ט' שליקט מדברי האחרונים בזה; וכן בארחות שבת פרק ח', עמוד רס"ד). אמנם, להלכה נראה שבדבר שהוא בגדר "מעשה אומן" יש לאסור אף בניין לשעה, וכן שמענו מהגרי"י נויבירט שליט"א. ומהגר"ד ליאור שליט"א שמענו, שאף אם בניין לשעה איננו בניין, הרי שהרכבת נשק היא בניין גמור ולא בניין לשעה (אך הגר"ד ביקש לציין גם את סברת ערוך השולחן, שבניין שמפרקים אותו בכל יום ויום לא חשיב בניין כלל).

למותר לציין, שכל האמור כאן מתבסס על ההנחה שיש בניין בכלים - בתרחישים מסויימים. דעת רש"י והרי"ף שאין בניין בכלים כלל, ולדרכם נראה שיש מקום להקל בכל האמור כאן. לדעת האגרות משה (קכ"ב, ענף ג'), גם הסבורים שיש בניין בכלים, יודו שאין סתירה בכלים, משום שעל בנייה בכלים חייבים רק משום שהיא מחדשת "שם כל" בחפץ, ונימוק זה לא שייך בסתירה. אמנם, הדברים מחדשים, ומפשטות דברי השו"ע (שי"ד ו') עולה שלא פסק כך.

עוד יש להעיר, שלדעות המחמירות פירוק הנשק הוא סתירה גמורה, ולא רק בגדר קלקול, משום שמדובר על פירוק על מנת לבנות באופן טוב יותר; וכן שמענו מהגר"א נבנצל שליט"א (ועיין תוסי' שבת צד.).

⁸ מלבד החששות במלאכת בונה, שנידונו בהערה הקודמת, נראה שתחיבת הפין האחרון היא בגדר "מכה בפטיש".

⁹ הצורך בשינוי בכל שלב נובע מכך, שלכאורה בכל אחד מהשלבים ישנה בעייה של בניין וסתירה.

בעניין פירוק והרכבה בחלקים שונים של כלי

- א. כלי שאחד מחלקיו התקלקל - אסור מן התורה לפרק את אותו חלק, משום שיש בכך סתירה¹⁰ (לכן, אסור לפרק מכלול שלם המחובר לכלי רכב, לטנק או למסוק).
- עם זאת, יש המתירים לפרק את אותו חלק אם הפירוק אינו משבית לחלוטין את הכלי (לכן, יש שהתירו לפרק "פלטות בזוקה" מהטנק)¹¹.
- במקום צורך מבצעי, יש לבצע את הפירוקים האסורים בשינוי. אמנם, אפשר שאם המלאכה מסובכת מאוד, יש מקום להקל ולבצעה כרגיל, על סמך הדעות הסוברות שאין בניין בכלים כלל¹².
- ב. אסור להרכיב חלק לכלי בצורה מהודקת בשבת. לכן, אסור לחבר מקלדת למחשב, אסור לחבר אנטנה למ.ק. וכדומה¹³.
- כשאותו חלק כלי הוא חלק חדש, שמעולם לא היה מחובר בכלי, יש בחיבור איסור תורה נוסף - מצד מכה בפטיש¹⁴. אמנם, אם החלק חובר לכלי בעבר, אין בכך איסור מצד מכה בפטיש.
- לפיכך, יש להקפיד בשבת לחבר לכלים רק מכשירים ואביזרים שהיו מחוברים בעבר. אם הדבר איננו אפשרי, יש לחבר את החלק בחיבור זמני, ולפרקו לאחר השבת¹⁵.

---

¹⁰ סתירה זו היא "סתירה על מנת לבנות (עיין תוס' שבת צד.), ולכן היא אסורה מן התורה [הדברים אמורים, כמובן, רק לסוברים שיש בניין וסתירה בכלים, וידוע שדעת רש"י וסיעתו שאין סתירה בכלים; ועיין אגרות משה, קכ"ב ענף ג', ודבריו מחדשים].

יש להעיר, שאיסור זה קיים רק בתחילת הפירוק של כל חלק. לאחר שהפירוק התחיל, כגון אם שחררו את הברגים המרכזיים, המשך הפירוק אסור רק מדרבנן. הסיבה לכך היא, שהרכבה למצב שאיננו מושלם (כשלא כל הברגים מוברגים) אסורה רק מדרבנן, ומסתבר שדבר שאין בהרכבתו בניין, אין בפירוקו סתירה.

¹¹ עיין שו"ע ש"י"ד, ו' בשם "יש אומרים"; וביאר המג"א שם (ס"ק ז'), שהיתר זה הוא רק כשהחלקים המפורקים הם כלים בפני עצמם.

¹² בהערה 10 ציינו דעת ראשונים זו, אך יש להעיר שלגבי חלק מהכלים הכבדים ישנו ספק גדול האם דינם ככלי או כקרקע, ולכן לא תמיד יש מקום לקולא הנ"ל.

¹³ חיבור מהודק אסור מדרבנן, ולעיתים עשוי להיות בו אף איסור תורה. לדעת הרמב"ן והר"ן, כל חיבור שיש בו יצירה מיוחדת אסור מן התורה, ונראה שגם חיבור מקלדת למחשב הוא בגדר יצירה מיוחדת. אמנם, דעת התוס' היא שבחיבור ללא תקיעה אין איסור בונה, כפי שבארנו בקובץ ביחס לפירוק נשק בשבת (יש הטוענים, שמקלדת לעולם נחשבת כלי עצמאי, ולכן גם אם יחברוה למחשב - אין בכך תוספת בניין; וצ"ב מציאותי בטענה זו).

הגרש"ז אויערבך (שש"כ ל"ב, הערה מ"ג) הסתפק האם הרכבת מחט חדשה למזרק ישן אסורה מן התורה משום בונה; ובספר ארחות שבת (פרק ח' סעיף ע"ב ובהערה שם) הביא בשם הגרש"א שליט"א להקל בדבר (והוסיף שאף הגרש"ז הכריע בסופו של דבר להקל). אמנם, נראה שאין קולא זו דומה לנידון דידן, משום שהמחט איננה קבועה במזרק, ואילו המקלדת אמורה להישאר קבועה במחשב (אלא אם כן תתקלקל שוב).

¹⁴ כך שמענו מהגר"י נויבירט שליט"א ומהגר"א נבנצל שליט"א, על פי המבואר בשולחן ערוך (ש"מ, ח'), שהכנסת מוכין חדשים לכו"ר אסורה, ובאר בשעה"צ שם דהוי מכה בפטיש. גם במגן אברהם (ש"י"ז, ז') מבואר, שחיבור חלקים חדשים לכלי ישן אסורה מן התורה, מדין מכה בפטיש.

אמנם, יש סברה להקל בדבר, על פי מה שכתב הגרע"י שליט"א (ילקוט יוסף ש"י"ד, כ"ח), שיש מתירים לחבר חלקים חדשים לכלי ישן; ובנוסף לכך שיטת הרמב"ם (שבת כ"ב, כ"ג) והריטב"א (שבת מח.) שאיסור הכנסת מוכין לכו"ר הוא מדרבנן שמא יתפור.

למעשה, נראה להחמיר בזה, משום שחיבור חלקים ואביזרים למכשיר הוי תוספת בגוף הכלי, וחמיר טפי מהכנסת מוכין לכסת.

¹⁵ ראה מה שכתבנו לעיל כ בשם הגרש"ז אויערבך בעניין מזרק. חשוב להקפיד, שכשמפרקים את אותו חלק לאחר השבת לא יחזרו ויחברוהו באופן מיידי, משום שאם יעשו כן, נמצא שהחיבור הראשון הוא זה שהפך את שני הכלים לאחד.

ג. למרות האמור בסעיפים הקודם, אם חלק מכלי התקלקל בשבת עדיף להחליפו באחר, מאשר לתקן אותו במקומו¹⁶. אולם, אם אותו חלק תקוע בכלי בחוזקה, עדיף לתקנו, ולא לפרקו ולהחליפו באחר. לכן, אם החוט המחבר את קסדת הג'נטקס ניתק בשבת, עדיף להחליפו, ולא לתקן את החוט הפגום. מאידך, אם חלק ממנוע של רכב התקלקל בשבת, עדיף לתקן אותו במקומו, ולא להוציאו. החלפת אביזר תקול במכשיר עדיפה על תיקון החלק הפגום (לדוגמא: ג'נטקס שניתק בו חוט יש להחליפו ולא לתקן את התקלה). לעומת זאת, מכלול תקול התקוע לכלי בחוזק (כמו תיקון חלקי מנוע) אם אין צורך לפרקו יש לתקנו ולא להחליפו¹⁷.

ד. מכשיר חשמלי שהסוללות המפעילות אותו התרוקנו - אסור מן התורה להכניס בו סוללות חדשות¹⁸; ויש אומרים שהדבר אסור מדרבנן¹⁹. אם הסוללות היו במכשיר בעבר מותר להחזירן²⁰. לכן, אם ידוע שיהיה צורך להחליף סוללות בשבת (כגון אם ישנו פנס שידלק כל הלילה, ויהיה צורך להחליף סוללותיו באמצע הלילה), יש להכניס את הסוללות החדשות למכשיר ולהפעילו לרגע מערב שבת, ולאחר מכן להוציאן.

---

¹⁶ תיקון הכלי אסור מן התורה בוודאי, אך הרכבת אביזר אחר לא תמיד אסורה מן התורה (כגון אם החיבור שלו איננו מהודק, או שדרך לפרקו ולהרכיבו וכדו'); וכאמור בהערה הקודמת, אף אם מדובר על אביזר חדש, ישנן סברות שונות להקל שאין בכך איסור תורה ודאי).

¹⁷ אם אותו חלק תקוע, יש בפירוק ובהרכבה בניין וסתירה, ולכן אין עדיפות לפירוק והרכבה על פני תיקון כלי.

¹⁸ על פי האמור בהערות הקודמות, ששימוש ראשון בכלי חדש בשבת אסור משום מכה בפטיש. ועיין בשולחן שלמה (סימן שיי"ג) שהביא מהגרשז"א שהכנסת סוללה למכשיר שמיעה אסורה מן התורה.

הגר"א נבצל שליט"א הוסיף, שמכיוון שהסוללה מאפשרת את פעולת המכשיר, וגם אין מוציאים אותה כל עוד היא ראויה לשימוש, הוי חיבור קבוע, ויש לאסור מצד זה בנוסף על האיסור מצד מכה בפטיש.

¹⁹ כך שמענו מהגר"ד ליאור שליט"א, ונימוקו: סוללה היא כלי עצמאי שחיבורו איננו עומד לקיום, ולכן הכנסתה למכשיר היא תיקון מנא מדרבנן.

²⁰ כן הורונו הגר"ד ליאור שליט"א והגר"א נבצל שליט"א. אמנם, מהגר"י נויבירט שליט"א שמענו, שאף אם הסוללה היתה כבר במכשיר, הרי שכשהוציאו אותה בטל החיבור הראשון, והרי זה איסור תורה. והוסיף הגר"י, שהחזרת הסוללה חמורה יותר מהחזרת אנטנה שהתפרקה ממכשיר קשר, אשר בה אכן אין איסור מכה בפטיש אם היתה מחוברת כבר.